

Aleg. 157.

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniach Wydziału krajowego L. W. kr. 42.971 i 43.391 o założeniu i urządzeniu publicznego składu krajowego dla zboża i spirytusu w Krakowie i w przedmiocie projektu założenia takiegoż składu we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwała sejmowa z dnia 16. października 1888 otrzymała Najwyższą sankcyę w dniu 7. stycznia 1889. Uchwała ta brzmi:

„1. Sejm uchylając uchwałę swą z dnia 20. stycznia 1888, tyczącą się domów składowych w celu założenia krajowych wolnych składów (*Freilager*) na zboże i spirytus w Krakowie i we Lwowie, a) przyjmuje na kraj wszelkie zobowiązania potrzebne do uzyskania koncesyi na wolne składy według rozporządzeń c. k. ministerstw handlu, stanu, sprawiedliwości, skarbu i wojny z d. 19. czerwca 1866 (Dz. ust. państw. Nr. 86), w szczególności także gwarancyę tak wobec stron składających towary, jak wobec zarządu państwa i skarbu państwowego;

„b) otwiera Wydziałowi krajowemu na założenie wolnych składów na zboże i spirytus w Krakowie i we Lwowie kredyt do wysokości 400.000 zł. na rok 1888;

„c) poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na pokrycie kredytu ad b) zaciągnął na rzecz kraju pożyczkę w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie w kwocie 400.000 zł. na $4\frac{1}{2}\%$ z obowiązkiem spłacenia tej pożyczki w ciągu lat 25, począwszy od 1. stycznia 1889 w ratach półrocznych, albo na żądanie Towarzystwa po upływie trzech pierwszych lat stosunku pożyczkowego za jednorocznem wypowiedzeniem;

„d) poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na podstawie postanowień ad a), b) i c) postarał się jak najspieszniej o koncesye dla kraju na wolne składy na zboże i spirytus w Krakowie i we Lwowie tak, aby przedsiębiorstwa te mogły rozpocząć czynność swą z początkiem r. 1889;

„e) na wypadek wejścia w życie ustawy o domach składowych, upoważnia Wydział krajowy do postarania się dla kraju o koncesye na też same wolne składy na podstawie pomienionej ustawy.

„2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zarządu krajowego wolnego składu w Krakowie przez pełnomocnika.

„3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zrzeczenia się koncesyi uzyskanej dla kraju na wolny skład we Lwowie do odstąpienia gminie miasta Lwowa na własność gruntu wraz z budynkami i urządzeniem, przysposobionego na powyższy skład za zwrotem wydatków, poniesionych przez fundusz krajowy na to przysposobienie, tudzież do udzielenia tejże gminie na założenie wolnego składu we Lwowie pożyczki do wysokości 200.000 zł. pod warunkami, jakie Wydział krajowy uzna za stosowne, i jeżeli gmina zobowiąże się postarać o koncesyę na taki skład, dopełnić wszelkich zobowiązań z tej koncesyi wynikających i utrzymywać stale skład pod kontrolą Wydziału krajowego.

„4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na właściwej drodze postarał się u zarządów kolei żelaznych o uzyskanie prawa reekspedycyi dla krajowych wolnych składów.

„5. Wzywa się c. k. rząd, aby w drodze ustawodawczej wyjednał prawo reekspedycyi na kolejach żelaznych dla publicznych domów składowych (*öffentlicher Lagerhäuser*)“.

Na mocy punktu c) powyższej uchwały zaciągnął Wydział krajowy w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie pożyczkę 4½% w kwocie 400.000 zł. spłacalną w 50ciu półrocznych ratach, poczynszy od 1. stycznia 1889 r.

Z uzyskanej w ten sposób sumy przeznaczył Wydział krajowy 200.000 zł. na zakupienie placu i magazynów na publiczny skład w Krakowie, na ich przebudowanie, urządzenie składu zbożowego, na zbudowanie składu spirytusowego, domu administracyjnego i t. d. a kwota ta, jak to szczegółowym rachunkiem Wydział krajowy udowadnia, nie tylko na zupełne wykończenie potrzebnych przebudowań i nowych budowli, jak też i zaprowadzenie potrzebnych urządzeń i przyrządów wszelkiego rodzaju i t. d. wystarczyła, ale nawet pozostała nadwyżka w kwocie 14.116 zł.

Jak świadczy cały przebieg sprawy przedstawionej w sprawozdaniu Wydziału kraj. 1. 43921/89, Wydział krajowy z uznania godną gorliwością i dokładnością starał się, by składy publiczne krakowskie, przy zachowaniu względów na zawsze pożądaną oszczędność, były jednak należycie i odpowiednio do potrzeby urządzone. Zawarta przez Wydział krajowy z Towarzystwem wzajemnego kredytu w Krakowie umowa, dołączona w odpisie do wspomnianego sprawozdania Wydziału kraj. zapewnia składom publicznym w Krakowie bezpieczne i dbałe o funkcjonowanie i rozwój tej instytucyi krajowej kierownictwo. Tak tedy w Krakowie posiada kraj obecnie publiczny skład na zboże o pojemności przeszło 3.000 ton i na spirytus o pojemności tylko 5.000 hektolitrow.

Z ubolewaniem zaznaczyć tylko należy, iż składy te do tej chwili do użytku publicznego oddanymi być nie mogły, w czem jednak Wydział krajowy żadnej nie ma winy, bo najprzód ustawa państwowa o domach składowych publicznych uchwalona przez Radę państwa dopiero w dniu 28. kwietnia b. r. otrzymała sankcyę Monarszą, a §. 3 tej ustawy wymaganego regulaminu, mającego do podania o koncesyę być dołączym, Wydział krajowy dołączyć nie mógł, gdyż rząd wezwany przez Radę państwa do wydania regulaminu wzorowego, z wydaniem takiego się ociągał, mimo przyrzeczenia.

Gdy jednak to ociąganie się dłużej trwało, a nawet obiecana ze strony c. k. rządu instrukcyja dla redakcyi takiego regulaminu nie nadchodziła i do dziś dnia wydana nie została, przesłał Wydział kraj. w d. 21 sierpnia b. r. podanie o koncesyę na składy publiczne, dołączając do niego przez siebie wypracowany regulamin, jak również główne zasady instrukcyi służbowej, oraz taryfę opłat.

Zarządzone przez c. k. Ministerstwo skarbu dochodzenia odpowiednio do §. 4 ustawy z dnia 28. kwietnia 1889 zostały przeprowadzone przy udziale delegatów Wydziału krajowego

w dniu 27. września b. r. i porozumienie z c. k. władzą skarbową doszło do skutku, koncepcja zaś na składy nadeszła dopiero 31. października b. r.

Obok wyżej wymienionych trudności w otwarciu składów, nie małemi są przeszkody, jakie stawiała i stawia dyrekcyja kolei północnej im. Cesarza Ferdynanda, z której torami połączenie składów naszych jest koniecznie potrzebnem i do tej chwili jeszcze oczekuje Wydział krajowy na odnośną decyzją Ministerstwa handlu, które ostatecznie stosownie do obowiązujących ustaw sprawę tę rozstrzygnie; szczegóły przebiegu tych wszystkich spraw dołącza Wydział krajowy do obszernego sprawozdania l. 43921/89 i powtarzać je tutaj byłoby zbyt zbytecznem.

W jednym jednak szczególe, a mianowicie w proponowanym stosownie do zawartej z Towarzystwem wzajemnego kredytu w Krakowie umowy, etacie, widzi się komisya spowodowaną do wyrażenia zdania, że takowy w stosunku do rozmiarów przedsiębiorstwa jest za wysokim, mianowicie tyczy się to wymienionego na punkcie 5. etatu osób rzeczoznawcy z pensją 1.200 zł., ustanawiania którego nie ma zdaniem komisji żadnej potrzeby. Bo jeżeli nie wątpliwie w pierwszych chwilach otwarcia składów będzie więcej roboty i prac, to dla załatwienia ich znajdują się niewątpliwie chwilowo tylko potrzebne siły pomocnicze.

W regulaminie wypracowanym przez Wydział krajowy poczyniło Ministerstwo handlu i sprawiedliwości niektóre zmiany podrzędnego znaczenia, które stosownie do obowiązujących ustaw były potrzebne.

Otwarcie składów publicznych krajowych na zboże w Krakowie może już zatem nastąpić, a po niewątpliwie szybkim rozstrzeżeniu różnic zachodzących między Wydziałem krajowym a dyrekcyją kolei północnej i składy na spirytus będą mogły być do użytku publicznego oddanemi.

Urządzenie składów publicznych krajowych we Lwowie nie postąpiło tak naprzód, jakby tego sobie życzyć należało, bo jakkolwiek niewątpliwie dużo czasu zabrać musiały pertraktacye o konieczną kommasację nabytej na wybudowanie składów realności, to jednak w tej chwili nawet budynek przeznaczony na skład zbożowy, jeszcze nie jest zupełnie wykonany, — i tak podał Wydział krajowy w swoim sprawozdaniu, że „pozostaje jeszcze naprawa tynków i murów na zewnątrz budynków, która dopiero z wiosną roku przyszłego może być wykonaną, a dalej roboty murarskie w suterrenach, gdzie urządzenia maszynowe staną i w końcu całe urządzenie maszynowe“; — co się zaś tyczy składu spirytusowego to „do zupełnego wykończenia należy przeprowadzić tor kolejowy i wymierzenie naczyń przez urząd cymmentniczy, poczem może być oddany do użytku publicznego“.

Komisya gospodarstwa krajowego jest zdania, że jak najszybsze otwarcie składów we Lwowie, osobliwie składów spirytusowych jest bardzo pożądanem i wyraża życzenie, by Wydział krajowy z możliwym pospiechem to zadanie spełnić zechciał. Że rozszerzenie składów na zboże we Lwowie, które obecnie tylko 2.000 ton pomieścić mogą, może w przyszłości okazać się koniecznem; w razie też wykazanej koniecznej potrzeby Wydział krajowy byłby zmuszonym do przedłożenia w swoim czasie odpowiednich wniosków, ile że na rozszerzenie tych składów znaczniejszego potrzeba będzie wydatku, na razie jednak poruszanie tej kwestyi jest w każdym razie przedwczesnem, mimo tego, z otwarciem istniejących składów zwlekać nie należy, tembardziej, że wobec uzyskania koncessyi żadna więcej formalna nie zachodzi przeszkoda; przeprowadzenie torów kolejowych i urządzenie potrzebnych dojazdów i w obecnej porze da się skutecznici.

Według szczegółowych rachunków wypłacił dotąd Wydział krajowy na zakupno realności i urządzenie składów publicznych we Lwowie kwotę 155.637-92 złr. a zapłacić ma jeszcze

18.000 zł., tak że ogólny poniesiony dotąd wydatek wynosi 173 637-92 zł. z pozostałej zaś jeszcze z 200.000 zł. reszty, „pokryte być mają jeszcze dalsze wydatki na sprawienie inwentarza dla magazynu zbożowego jak: worki, siasieki, wózki ręczne itp. nie mniej na oświetlenie elektryczne magazynu zbożowego i założenie torów kolejowych dla połączenia magazynów z dworcami kolejowymi, wreszcie koszta na niezbędne rozszerzenie lokalu przeznaczonego dla administracji.

Według stanu rzeczy więc, zdaje się, że pozostała reszta w kwocie 26.362-08 prawie w zupełności na składy we Lwowie wyczerpaną zostanie.

Na stronie piątej swego sprawozdania czyni Wydział krajowy wzmiankę o prowizorycznym mianowaniu dyrektora składów we Lwowie „czyniąc wszakże systemizowanie tej posady zawisłem od decyzji Wysokiego Sejmu.

Wobec tego, że Wydział krajowy etatu całego, przyszłego zarządu składów zbożowych nie przedłożył i za skład tego zarządu, jakoteż i dobór uzdolnionych osób, od których niewątpliwie w pierwszym rzędzie rozwój tej instytucji zależeć będzie, Wydział krajowy jako władza wykonawcza wyłączną musi ponieść odpowiedzialność, nie może komisya gospodarstwa krajowego uznać za właściwe w obecnym stadium sprawy wyszczególnianie osób do zarządu powołanych a tem mniej doradzać Wysokiemu Sejmowi powzięcie jakiegokolwiek w tej mierze decyzji.

W wykonaniu punktu c) uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16. października 1888 na początku niniejszego sprawozdania przytoczonej, Wydział krajowy nie otrzymawszy od gminy miasta Lwowa na odnośne zapytanie, uczynione jeszcze na podstawie uchwały sejmowej z dnia 20. stycznia 1888 żadnej odpowiedzi, wszedł z pomienioną reprezentacją w ponowne rokowania pismem z dnia 14. czerwca 1889, podając zarazem punkta przedugodne ułożone wedle wskazówek powyższej uchwały; gdy zaś mimo tego do dnia 17. września reprezentacja miasta Lwowa nie dała żadnej odpowiedzi, przeto słusznie musiał Wydział krajowy uważać rokowania z gminą miasta Lwowa w objęciu na rzecz tejże gminy składów publicznych na razie za zerwane. Nie wykluczając możliwości dalszych jeszcze rokowań, czy to z gminą miasta Lwowa, czy z inną zaufania godną instytucją, komisya gospodarstwa krajowego uważa za potrzebne powtórzyć pod tym względem zdanie, które wypowiedziała zeszłoroczna komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swoim poprzedzającym wnioski, które Wysoki Sejm w d. 16. października 1888 w uchwale zamienił raczej a mianowicie:

„Gdyby zaś odstąpienie krajowego domu składowego we Lwowie na rzecz gminy miasta Lwowa z jakichkolwiek powodów nie dało się skutecznie w dogodnych i właściwych dla kraju warunkach, to prowadzenie administracji tego domu składowego przez Wydział krajowy tuż od jego boku nie przedstawia nieprzewycięzonych trudności, i chociaż jest w razie objawionej chęci i odpowiednich gwarancji ze strony gminy wskazanem, to ani koniecznie potrzebnem, ani bezwzględnie koniecznem się nie wydaje. Wreszcie są we Lwowie instytucje poważne, którymby administrację domów składowych poruczyć można.“

W sprawozdaniu komisji gospodarstwa krajowego, które poprzedzało uchwały Wysokiego Sejmu w dniu 16. października 1888 wypowiedziała ta komisya zdanie „że dla nadzoru „i normalnego rozwoju krajowych domów składowych potrzebnem jest ustanowienie fachowych „komisji dla każdego domu składowego przynajmniej z 3 członków i tyluż zastępców złożonych „którychby Wydział krajowy z pośród reprezentantów rolnictwa i handlu za porozumieniem „z odnośnemi korporacyami mianował, wydając zarazem dla tych komisji dokładną instrukcję „określającą zakres ich działalności.

Jakkolwiek wobec podjęcia się kierownictwa składów publicznych w Krakowie przez Towarzystwo wzajemnego kredytu, odpada potrzeba tego zarządzenia w Krakowie, to jednak we Lwowie, czy składy przejdą w administrację lub na własność gminy miasta Lwowa, czy też pozostaną w administracji Wydziału krajowego, to w każdym z tych wypadków utworzenie

takiej komisji fachowej będzie potrzebnem i pożytecznem dla dobra tak rolnictwa i handlu jak też i dla samego kierownictwa tych składów i dla tego też komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że Wydział krajowy do tej wskazówki przy otwarciu składów lwowskich zastosować się zechce.

Na podstawie powyższego przedstawienia stanu rzeczy komisya gospodarstwa krajowego wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego do I. W. kr. 42.971/89 i 43921/89 o założeniu i urządzeniu składów publicznych krajowych dla zboża i spiryty w Krakowie i we Lwowie.

We Lwowie dnia 11. listopada 1889.

Sprawozdawca:

W. Struszkiewicz. w. r.

Przewodniczący:

L. Wodzicki w. r.

